

اساسی دادند؟

ایشان اقدامات و مکاتبات را انجام داده‌اند. من در این مورد آگاهی دارم اما چون ایشان مقید به محرمانگی این موضوع بودند وارد جزئیات نمی‌شوم. **■ مخاطب این موارد دبیر شورای نگهبان بودند یا نهاد دیگری؟**

این هم بخشی از محرمانگی است. به هر حال رئیس جمهوری تمام تنبیه‌های لازم را داده‌اند. این اطمینان را می‌دهم که با شفافیت در مورد همین نگرانی‌های شما مکاتبه کرده‌اند.

■ موضوع نگرانی من که نیست...

می‌دانم؛ نگرانی شهروندان است. شما احتمالاً آگاه باشید که ایشان مکاتبات لازم را انجام داده‌اند. ممکن است که بگویند شهروندان به این روش ایشان که در این گونه مسائل قید محرمانگی را انتخاب می‌کنند انتقاد دارند؛ حق شهروندان است که انتقاد کنند اما شاید بر اساس مصالحی این روش انتخاب شده.

به عنوان بخشی از فعالیت‌ها، این دو معاونت، پژوهش‌های زیادی در حوزه قانون اساسی انجام دادند. برای پایش اجرای قانون اساسی با تمام دستگاه‌ها مکاتباتی انجام دادیم تا ببینیم که اجرای قانون اساسی در آن دستگاه‌ها چگونه بوده است و منتظریم که پاسخ

نمود. چنانچه پایش حقوقی خود ما مطلق است و حتی در قوانین عادی و رویه قضایی هم میزان التزام به اجرای قانون اساسی را بررسی می‌کنیم ولی فعلاً در قسمت استعلام از دستگاه‌ها، برای سهولت کار و دسترسی بیشتر، از زیرمجموعه قوه مجریه شروع کردیم چون آنها بیشتر در دسترس هستند. الان وسیع‌ترین بدنه اجرایی را دولت در تمام نقاط کشور دارد. اول از همه می‌خواهیم بدانیم خود دستگاه‌های دولتی چقدر در اجرای قانون اساسی موفق بوده‌اند. ولی در جای خود با نهادهای غیردولتی هم حتماً مکاتباتی انجام خواهد شد. اضافه کنم که پیگیری‌های موردی اجرای قانون اساسی هم خیلی زیاد بود. خطاب به وزرا و معاونان‌شان و مدیران کل موضوعاتی را طرح کردیم و گفتیم که مثلاً یک نفر معترض است و می‌گوید که حق من زیر پا گذاشته شده است. این نوع پیگیری‌ها در صدها مورد انجام شده است.

■ سال آینده انتخابات را در پیش داریم و لایحه جامع انتخابات هنوز به جایی نرسیده است. این نکته مهم است که مجلسی‌ها هم اقدام به اصلاح قانون انتخابات می‌کنند حالا مجلس دهم طرح‌هایی در این خصوص داشت که در شورای نگهبان رد شد. با وجود لایحه جامع انتخابات، مجلس جدید هم طرح‌هایی

و برانست و... نه اینکه در فرض شبهه مقرر استثنایی بدست بدهیم. البته در این مورد خاص علاوه بر قواعد کلی مثل جواز، فراین و شواهد هم همین دیدگاه را تأیید می‌کنند. برای مثال، در مشروح مذاکرات قانون اساسی این مسأله بحث شد. اول کلمه مرد بودن در شرایط کاندیداهای ریاست جمهوری مطرح شد که مورد ایراد قرار گرفت. اعضای مجلس بررسی نهایی قانون اساسی پس از بحث و شور آن را بر داشتند و این گونه نوشتند که دقیقاً به معنی عدول از شرط مربوط به جنسیت است. اخباریون در فقه شیعه هم که خیلی سختگیر بودند و اصل را بر احتیاط می‌گذاشتند، تنها یک جاهای خاصی ممکن بود که محدودیت بگذارند. از یک سو، مقام ریاست جمهوری یک مقام مذهبی نیست؛ یک مقام در ساختار عرفی سیاسی است و برای همین در خیلی از نظام‌های حقوقی دنیا این مقام وجود دارد پس اینجا مصداق آن مورد خاص نمی‌تواند باشد. از سوی دیگر و دلیل مهم‌تر این است که مکتب فایق از نظر فقه امامیه، مکتب مسلط فقهی (مخصوصاً اصول فقه و متدولوژی حقوق اسلام)، مکتب «اصولی» است نه

علی‌الاصول و بر اساس لایحه شفافیت باید همه مراجع تصمیم‌گیری، مقررات‌گذاری و قانونگذاری، مصوبات و مشروح مذاکرات خود را در جایی منتشر کنند. ممکن است در مواردی مانند شورای عالی امنیت ملی یا دیگر مراجع و مسائل امنیتی، از این نوع شفافیت معاف شوند. در همه دنیا همین طور است. البته در این موارد هم باید ضوابطی که تعیین می‌کند چه چیزهایی محرمانه است، معلوم شوند

اخباری. اصولیون در شبهه حکمیه، اصل را بر برانست گذاشتند. یعنی می‌گویند اگر تردید دارید که یک چیزی مجاز است یا ممنوع، اصل بر جواز است. اگر شما در وجود یک وجوب تردید دارید، اصل بر عدم الزام است. اگر در وجود یک حرمت و الزام به ترک فعل، تردید دارید، اصل بر عدم حرمت است. یعنی اصل بر منع نیست. ما که معتقدیم نامزدی زنان منعی ندارد، دلیل نمی‌خواهیم بلکه، آن کسی که چنین اعتقادی دارد باید مستند بدهد. حالا اینکه در عمل این اتفاق نیفتاده یا تاکنون یک چنین کاندیدایی نداشته‌ایم باید دلیلش را از مراجع مربوط پرسید. البته شنیدم که پاسخ داده شده از میان بانوان کسی را که حائز همه آن شرایط ذکر شده در اصل قانون اساسی باشد، پیدا نکرده‌ایم. به هر حال، آنها که معتقدند نامزدی زنان ممنوع است باید دلیل بیاورند و اثبات کنند.

■ به نظر می‌رسد کاری که شما در معاونت حقوقی انجام می‌دهید بخش زیادی از آن به قانون شدن در این دولت هم نرسد. ولی به هر حال یک ریل‌گذاری‌هایی هست که فقط منافع دولت مستقر

برای اصلاح قانون انتخابات در دست اقدام دارد. فارغ از اینکه این طرح‌ها به سرانجام برسند یا نه، در هیچ کدام اشاره‌ای به موضوع ابهام بر سر «رجل سیاسی» نشده و تکلیف اینکه زنان می‌توانند نامزد انتخابات ریاست جمهوری بشوند روشن نشده. پیشنهاد شما به عنوان یک حقوقدان برای حل این موضوع چیست؟

کلمه رجل در فرهنگ سیاسی به معنی شخصیت است و منطق ساده اقتضا می‌کند که در فعالیت حرفه‌ای سیاسی مثل انتخابات ریاست جمهوری این کلمه حمل بر همین معنی شود. اگر شورای نگهبان معتقد به این است که رجل معنی لغوی دارد باید نظریه می‌داد و آن را اعلام می‌کرد. ولی هیچ وقت این را نگفته علاوه بر اینکه اساساً کلمات در حوزه حقوق در معنای لغوی صرف مورد توجه قرار نمی‌گیرند. به هر حال، اصل بر جواز است، منع دلیل می‌خواهد. اصلاً از نظر حقوقی احساس نمی‌کنم که نیازی به استعلام و پاسخ وجود داشته باشد. قانون باید بدون شبهه باشد. اما اگر کسی شبهه‌ای مطرح کرد باید در درجه اول شبهه را به نفع قاعده کلی حل کنیم مثل قاعده جواز و اباحه

آن مکاتبات بیاورد و ما خودمان از منظر حقوقی هم در حال پایش هستیم.

■ یعنی مشخص می‌شود که چه دستگاهی به چه میزان قانون اساسی را اجرا کرده است؟

بله؛ به دستگاه‌ها گفتیم که این اصول از قانون اساسی مربوط به شماست، شاخص دادیم و از آنها خواستیم که بگویند در اجرای این اصول چه کارهایی کرده‌اند.

■ مخاطب شما آیا فقط دستگاه‌های زیرمجموعه قوه مجریه بوده است؟

آنچه الان درخواست کرده‌ایم از دستگاه‌های زیرمجموعه قوه مجریه است. ولی خودمان داریم بررسی حقوقی می‌کنیم. یعنی قطع نظر از اینکه پاسخ دستگاه‌ها کی بیاورد خود معاونت حقوقی دارد این کار را انجام می‌دهد.

■ یعنی شما تفسیر شورای نگهبان از اصل ۱۱۳ قانون اساسی را پذیرفته‌اید که فقط از دستگاه‌های دولتی گزارش خواسته‌اید؟

استعلام‌های پایش بر مبنای دیدگاه شورای نگهبان